

soonsaanduiding te nemen op deze wijze: Indien we waarlijk de broeders liefhebben, dan hebben we daarin een getuigenis, dat we uit God zijn geboren. Die de Waarheid is. Maar wij hebben altijd te bedenken, dat we deze kennis uit de liefde, waarvan de Apostel spreekt, niet hebben, alsof we daaruit de zekerheid onzer zaligheid hebben te ontleenen. Want we weten uit niets anders dat we kinderen Gods zijn, dan daardoor dat Hij door Zijn Geest onze harten verzekert van Zijne genadige aanneming tot kinderen en wij zijn zeker onderpand, in Christus aangeboden, door het geloof aanvaarden. De liefde is derhalve iets bijkomstigs of een ondergeschikt hulpmiddel tot ondersteuning van het geloof, maar niet het fundament zelf, waarop het rust."

Een paar zinnen, waar het hier op aan komt, hebben we vet laten drukken. Want daarin wordt met name de verhouding van „geloof” en „goede werken”; of anders: van „geloof” en „vruchten des Geestes”; of nog weer anders: van „geloof” en „kenmerken der genade” glashelder geteekend.

Gaan we die uitspraken na, dan vinden we allereerst dit:

Het geloof heeft zijn fundament **alleen** in de barmhertigheid Gods.

Het geloof rust in de genade van Christus **alleen** (in sola Christi gratia).

Uit **niets anders** weten we, dat we kinderen Gods zijn, dan daardoor dat Hij door Zijn Geest onze harten verzekert van Zijne genadige aanneming tot kinderen en wij zijn zeker onderpand, in Christus aangeboden, door het geloof aanvaarden.

Calvijn is dus zoo exclusief mogelijk. Hij duidt naast, op gelijke hoogte, of op gelijke diepte als het geloof niets. Het geloof is zeker in zich zelf. „Zoodra ook de minste druppel des geloofs in onze harten is ingedruppeld, beginnen wij reeds het vriendelijke en liefdelijke en ons goedgunstige gelaat Gods te aanschouwen” (Inst. III-2-19). Het geloof is immers naar Calvijns eigen definitie „een vaste en zekere kennis van Gods welwillendheid jegens ons, welke gegrond is op de waarheid van zijn genadige belofte in Christus, door den Heiligen Geest aan ons verstand geopenbaard en in ons hart verzegeld” (Inst. III-2-7).

Als dat geloof er eenmaal is, dan daarna, wordt het door alle genadegaven Gods als door „hulpmiddelen” (adminiculis) bevestigd.

Nadat (postquam) het geloof in Christus gegrondvest is, kunnen (!!) sommige dingen er bij komen, die het reeds aanwezige geloof helpen (!!) (juvent).

Zelfs de liefde, die allesomvattende levensleisch voor Gods kinderen, de liefde tot den naaste, is bij het geloof, ter versterking van het geloof, „iets bijkomstigs, een ondergeschikt hulpmiddel tot ondersteuning van het geloof” (accessio vel adminiculum ad fidei futuram).

We vinden hier dus geheel dezelfde gedachte, die Calvijn in zijn Institutie aldus vertolkt: „dat de heiligen, wanneer het gaat over het grondvesten en vaststellen van hun zaligheid, **zonder te letten op de werken, alleen** op Gods goedheid de oogen richten. En zij wenden niet alleen zich tot haar vóór alles als tot het begin van hun gelukzaligheid, maar zij rusten in haar ook als in de vervulling. Wanneer

de conscientie zoo **gegrondvest, opgericht en bevestigd** is, wordt ze óók bevestigd door het beschouwen van de werken; namelijk in zooverre als zij getuigenissen zijn, dat God in ons woont en regeert”. Ten overvloede, om het reeds onmogelijke misverstand zoo grondig als kan weg te werken, schrijft Calvijn nog, dat „dat vertrouwen op de werken geen plaats heeft, **tenzij ge eerst het gansche vertrouwen van uw hart op de barmhartigheid Gods gesteld hebt**.”

Wij zijn Prof. Kuyper zeer dankbaar, dat hij deze uitspraken van Calvijn, waarin hij de volstrekt religieuze natuur van het geloof zoo heerlijk handhaaft, naar voren bracht. Als allen het met deze woorden van Calvijn van harte eens zijn, dan zullen geschillen over het geloof zeer zeker wegsnelen.

C. V.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Bijbelsche-Zeevaart.

VI.

Ondergorden of omporden? (I.)

In het derde deel „Van Jeruzalem naar Rome” schrijft Dr B. Wielenga, dat „wanneer men de publicaties van de vakkundigen op scheepvaart-gebied en ook van de kenners op het terrein der exegese met elkaar vergelijkt, men schier nergens overeenstemming in bijzonderheden ziet. Telkens stuiten wij bij Lucas op uitdrukkingen, die voor ons schemerig zijn.”

„Eén voorbeeld: Wat het ondergorden van schip (27: 17) beteekent, weet niemand. Er zijn minstens drie deskundige (!) verklaringen. Het is of de Schrift souverein licht om onze archaologische wijsheid en de wijzen verwijst naar hetgeen zij zelve als Gods bevel van de openbaring vermeldt”....¹⁾

Naar het ons wil voorkomen maakt Dr Wielenga zich van de kwestie „ondergorden” — een kwestie die weliswaar voor de exegese van dit hoofdstuk juist om haar onzekerheid tot de moeilijkste gerekend moet worden — wel wat al te gemakkelijk af. Het is juist, dat naar het woord van Prof. Bavinck „de Bijbel geen handboek is voor geschiedenis”²⁾, en derhalve ook niet een leerboek voor praktische zeevaartkunde. Maar het is evenzeer waar, dat de exacte mededeelingen in de Schrift — dus ook de nautische gegevens van Hand. 27 — grondig mogen worden bezien. Waarom zou God ze anders hebben laten opteekenen? Vanuit dien gezichtshoek willen we trachten de

1) Blz. 404.

2) Citaat uit Horizon, 1e jaargang, no. 11/12, blz. 243.

vermelding in vers 17 — schip ondergorden — nader te belichten.

Het is thans nog een veel voorkomend en met ologisch verklaarbaar verschijnsel, dat ze lieden, na kaap Matala op Zuid-Kreta gepasseerd te zijn, gaande om de west, tegen den avond vooral in het najaar, stormweer kunnen verwachten. Zoo is ook het schip waarop Paulus zich bevond in den avond van den dag nadat het van Kalo Limnion vertrokken was, voorbij Kaap Matala door een storm overvallen. Ze komen onder het eilandje Clauda. Het gelukte hen — hoewel „met moeite” (mólis) — de boot te hijschen. Tevens nemen ze de gelegenheid waar, het schip te ondergorden. Ze gebruiken „alle behulpzelen”. Volgens den Grieksch tekst (Nestle) staat hier „boetheiai” — reddingsmiddelen. Barde leest³⁾: „het algemeen werktuigen en lieden die werken”. Even heb ik bij „reddingsmiddelen” gedacht aan al het touwwerk dat benodigd was voor de goeding van het schip. Echter daarvoor zullen ze wel voldoende trossen hebben gehad. Maar kan het ook niet zoo gelezen worden: „bereiden om op alles voor en ondergorden het schip”.

Ze waren n.l. van Schoone Havens vertrokken, toch slechts om naar Phenix te gaan.⁴⁾ Een dag varen. Het schip was dus bij vertrek niet wat men noemt zeeklaar. Alles wijst hierop. Ze zouden immers gaan overwinteren.⁵⁾ De boot die bij het vertrek gebruikt was dreef nog achter het schip aan. Bij Phenix moest het weer dienst doen. En op een storm waren ze in het geheel niet verdacht. Het was immers zuidelijke wind.⁶⁾ De noordoost storm overvalt hen dan ook. En nu ze kans hebben gezien eenige beschutting onder Clauda te vinden, gebruiken ze hun tijd. Zij hijschen de boot. Ze nemen „alle voorzorgsmaatregelen die noodig zijn” (boetheiai) en ondergorden het schip. Ondergorden is dan één van de maatregelen.

Tot hier behoort het 17de vers bij het voorgaande. Want beide manoeuvres: de boot hijschen en het schip ondergorden konden — met andere voorbereidingen — worden uitgevoerd omdat ze in lij van genoemd eilandje lagen. Wat daarna in het 17de vers volgt, had plaats nadat ze weer zee in waren gedreven.

Wat wil nu zeggen: een schip ondergorden? Hoe werd die handeling uitgevoerd en hoe hebben we daarin vers 17 te verstaan?

Prof. Bavinck heeft eens gezegd, dat „iedere vertaling eigenlijk ook weer een verklaring van de Schrift is.”⁷⁾

Door verschillende vertalingen van den Bijbel of gedeelten daarvan naast elkaar te leggen kan men voor de exegese vaak tot verrassende resultaten komen. Vooral is daarbij van belang, indien men kan nagaan, wat de overzetter ertoe gebrachte hebben een bepaalde vertaling voor te staan. Ver-

3) Barde, Commentaar op de Hand. der Apost., blz. 343.

4) Hand. 21: 12.

5) Hand. 27: 12.

6) Hand. 27: 13.

7) Prof. Dr H. Bavinck, Magnalia Dei, blz. 119.

POPULAIR-WETEN: SCHAPPELUKE SCHEISEN

Hoe houdt gij uw huisdokter in goede stemming?

Wanneer we deze vraag stellen, zullen misschien diverse mensen gaan glimlachen en de een zal zeggen: daar weet ik wel een antwoord op: je moet hem niet te dikwijls uit zijn bed halen; een ander zal antwoorden: je moet vooral zorgen, dat hij het niet merkt, als je tegelijkertijd nog eens een ander, b.v. een „kruidendokter” gewaarschuwd hebt; en een derde zal voor den Schlager zorgen, door op te merken dat de allerbeste methode is, als je de rekening om tijd betaald en er vooral niet over begint te marchandeeren.

Hoewel ik niet wil ontkennen, dat de vervulling van dergelijke desiderata aan diverse huisartsen niet onwelkom zou zijn, zoo geloof ik toch niet, dat we op deze wijze doorgaande tot een goede beantwoording van die vraag zouden komen.

Want we moeten die „stemming”, waarover in die vraag gesproken wordt, maar niet opvatten als eens wat meer of minder goed gemutst zijn; neen we moeten die stemming liever zoo nemen, dat deze a.h.w. de thermometer zij op de verhouding van den dokter tot den patiënt en van den patiënt tot den dokter. Want een ontstemming van den dokter, doordat er in die wederzijdsche verhouding iets niet in orde is, is van zeer groot belang.

Tusschen den dokter en den patiënt is iets meer dan b.v. tusschen den veearts en het zieke dier; de medische behandeling moge overigens nog zooveel overeenkomst vertoonen. Als een mensch ergens een abces heeft, zal dit gewoonlijk geopend moeten worden en als een hond een abces heeft, zal het wel net zoo zijn. Maar bij een hond kunnen we dan verder volstaan met hem een aaitje over zijn kop te geven, terwijl er dan bij den mensch toch nog wel iets meer komt kijken. Die mensch moet gewaarschuwd worden voor wat hij laten moet, hem moet misschien wat moed ingesproken worden, enz. En dat komt, omdat een

mensch zijn lijden heel anders draagt en waardeert dan een dier. Een dier lijdt haast alleen maar pijn, een mensch maakt zich bovendien bezorgd over dit, en hij weet geen weg meer met dat.

De verhouding tusschen zieke en dokter moet dus aan heel andere, aan veel hogere eischen voldoen, dan die tusschen den veearts en het zieke dier. Het dier wordt behandeld, dat heeft verder geen stem in het kapittel; maar de zieke mensch zoekt zichzelf een arts, een helper, die met hem meeleeft, die hem verstaat, die hem, als het noodig is, zal weten op te beuren, die vooral ook een zeker, prettig overwicht op hem heeft.

Zulk een verhouding is teer en iets wat teer is, kan zeer gauw stuk zijn. En is er eenmaal iets stuk, dan is het dikwijls net als met een barst in glas, dan is het niet meer onzichtbaar te repareren. Dan moge er uiterlijk misschien nog wel vriendelijk-doen zijn van beide kanten, het is toch alsof er een kwar in zit; men gaat lange elkaar heen en de goede stemming, goed tot in den grond, zoowel van patiënt als van arts, zal niet tot stand kunnen komen. In den grond van de zaak is er disharmonie, ontstemming.

De vraag: hoe houdt gij uw huisarts in goede stemming, kunnen we dus beter herleiden tot deze vraag: welke eischen mogen gesteld worden aan een goede verstandhouding tusschen patiënt en dokter. En in overeenstemming met de formuleering van de vraag, die in den titel werd gesteld, zullen we deze verhouding hoofdzakelijk bezien van den kant van den patiënt af. Wat kan die ertoe bijdragen, dat de goede verhouding gevormd wordt en in stand blijft?

Welke eischen mogen we stellen aan zulk een goede verhouding?

En dan noemen we als hoofdzakelijk en haast enigste punt, dat deze moet bestaan in een wederzijdsch elkaar geheel en al vertrouwen. De zieke moet volledig vertrouwen koesteren in zijn huisarts; ik zou haast zeggen: hij moet in hem „gelooven”. Dan alleen kunnen de spanningen voldoende opgevangen worden, die de zieke noodwendig met zich meebrengt. Iemand heeft eens gezegd, dat elke zieke in zekeren zin ook een

zenuwpatiënt wordt. Ziekte herinnert ons plotseling aan den dood; ziekte bedreigt ons leven. En nu kan de mensch nog zoo onverschillig zijn, wanneer de dood zich aan hem gaat presentereeren, al is het ook nog op een afstand, dan komt hij in spanning. Dan komt iedere vezel van zijn zenuwleven in actie en oplettend worden zijn gangen gevolgd: zal hij aan mij voorbijgaan of komt hij steeds naderbij? En zoolang de goede afloop van de ziekte nog niet verzekerd is, zoolang blijft die mensch in angstige spanning leven. Want ieder mensch haakt en hunkert nog naar het leven.

Maar zoo iemand, die in spanning leeft is gauw uit zijn evenwicht geslagen. Wie rustig, op zijn twee beenen staat te kijken naar kinderen, die wat in het zand spelen, een tafereeltje dat hij elken dag ziet en dat hem vrij weinig interesseert, staat vrij vast. Maar wie aan den gezichtseinder zijn brandend geheim, met al wat in hem is, ontwringen wil en op het puntje van zijn teenen gaat staan om het eerste bericht toch maar zoo spoedig mogelijk te weten, staat niet meer vast. Zoo is het ook in ziekte. Het zenuwleven van den zieke is gestoord; het is min of meer marw geworden door pijn; het is in spanning over den afloop; zoo iemand is gauwer geprikkeld, is gauwer kwaad, is gauwer verdrietig, hij huult gauwer dan iemand die gezond is. Kleine oneffenheidjes in het dagelijksche ziekenkamerleven zijn dikwijls voldoende om de tot nog toe goede stemming te verstoren.

Nu kan een goede verhouding, die een volhoeden ondergrond heeft, wel een zetje velen. Tegen een rots kunnen, ook hooge, golven gerust slaan. De rots blijft. Zoo ook bij den patiënt. Als de verhouding van patiënt tot arts wel gefundeerd is in een groote mate van vertrouwen van de zijde van den patiënt, dan mag de ziekte misschien eens wat lang, wat erg lang duren, dan mag het ziekteverloop misschien eens heel erg tegenvallen, maar de zieke zal niet het gevoel krijgen: mijn arts behandelt me ook eigenlijk niet goed, ik zou er wel eens een ander bij willen hebben; dan mag de dokter op sommige dagen misschien wel eens wat haastig doen of door overstelpte drukte misschien eens wat over zijn theewater

schillende over-

De overzetting 10. in overee Schrift; 20. in waarin het gel weergave van mogelijk aan d

Dit overgebr brengt tot hel 10. Zooals „ de Zwaan vertaa „... slaagden w meester te wor hulpmiddel gel onder het vaar

De Leidsche zetting nader van het schip met kabels on toen reeds zoo stranding tot s reeds lang dat boord van zu koppen telde, voor practisch lijk te zeggen.

In „Tekst er dat men niet l dat om de b werd gelegd, de Zw.) waar heschen.

Deze voorst voerbaar, kan noodig nog pl

Vergelijkt m talingen van l gelsche herko schen Bijbel, dan komt me

Alle genoem 16 en 17 ond

Vers 16: Ko tig worden.

Vers 17: He

Vers 16: Fr ford-bible: bo

Vers 17: F ford-bible: sh

ploion.

Blijkens de medegedeeld dat ze in v

17de vers ze

Als vanzelf ting van dit

Een schip ka al verstev

8) Tekst en blz. 69.

9) Tekst en blz. 154.

zijn en miss geven, de zi niet prettig v verhouding z gen, als ze gultige gliml teren weer ik noemde voor die goe trouwen.

Ik vraag s elkaar vertro [Dan mag van zijn art geven zal, d hij van zijn degelijke st van zijn va maar lukraa wikkelde int toepassen; i lijk zijn. W worden vaa ceerd. Neen arts, om, i groene van huisarts na die hij zelf een studie zelfsprekent publiceerde, nadenken. l beschikking uren. Als l hem in die belang, dat van uw m altijd. Als i trap valt er er natuurlij als iemand maag klaag spuwing kr volgden waarschuw levende hu

dergorden schillende overwegingen zijn daarbij van invloed: De overzetting moet o.a.:

1o. in overeenstemming zijn met den Geest der Schrift; 2o. in overeenstemming zijn met den tijd waarin het gebeurde plaats had; 3o. een zuivere weergave van de feiten zijn; 4o. zoo getrouw mogelijk aan den grondtekst beantwoorden.

Dit overgebracht op het „gorden van schip” brengt tot het volgende resultaat:

1o. Zooals „Tekst en Uitleg” die geeft.⁸⁾ Prof. de Zwaan vertaalt vers 16 en 17 (gedeeltelijk) aldus: „... slaagden wij er niet in de groote moeite in de sloep meester te worden, bij het ophalen waarvan zij als hulpmiddel gebruik maakten van strikken, die zij onder het vaartuig heenvierden”.

De Leidsche hoogleraar verklaart deze overzetting nader door te zeggen, dat „van „omgorden” van het schip zelf — een groot zwaar vaartuig — met kabels onderdoor, geen sprake is. Was het loen reeds zoo wrak geweest, dan was het bij de stranding tot spaanders geslagen, als — het niet reeds lang daarvoor was vergaan. Wat men aan boord van zulk een groot vrachtschip, dat 276 koppen telde, met een omgordingsmanoeuvre ooit voor praktisch nut bereikt zou hebben, is moeilijk te zeggen.”⁹⁾

In „Tekst en Uitleg” wordt de zaak zoo gezien: dat men niet het groote schip ondergordde, maar, dat om de boot, vertikaal, een soort „gording” werd gelegd, tot strop gemaakt (strikken, vert. de Zw.) waaraan de boot binnenboord werd geheschen.

Deze voorstelling van zaken is technisch uitvoerbaar, kan hebben plaats gehad en heeft zoo noodig nog plaats.

Vergelijkt men echter deze commentaar met vertalingen van bepaalde Fransche, Duitsche of Engelsche herkomst, de Statenoverzetting, den Leidschen Bijbel, of ook met het Grieksch bij Nestle, dan komt men tot een ander resultaat.

Alle genoemde Bijbelvertalingen n.l. maken in vers 16 en 17 onderscheid tusschen boot en schip.

Vers 16: Konden wij nauwelijks de boot machtig worden.

Vers 17: Het schip ondergordende.

Vers 16: Fransch: chaloupe; Luther: Kahn; Oxford-bible: boat; Leidsche: boot; Nestle: skaphè.

Vers 17: Fransch: navire; Luther: Schiff; Oxford-bible: ship; Leidsche vertaling: schip; Nestle: ploion.

Blijkens deze tekstgetuigen wordt in vers 16 niet medegedeeld hoe de boot geborgen werd, maar dat ze in veiligheid werd gebracht. Terwijl het 17de vers zegt, dat ze het schip ondergorden.

Als vanzelf komen we nu aan de tweede opvatting van dit Schriftgedeelte, meer speciaal vs. 17.

Een schip ondergorden is: de romp vertikaal verstevigen. Dit is iets anders dan een schip

omgorden. In het laatste geval wordt het casco horizontaal gesteund.

Alle bovengenoemde Bijbels lezen ondergorden. Dit is te merkwaardiger, daar noch in de Oudheid noch in lateren tijd een voorbeeld van deze poging tot behoud bekend is. Hoewel men deze handeling niet uitgesloten moet achten.

W. E. VAN POPTA.

HET BOEK VAN DE WEEK

De eerste dissertatie over Dr. Kuiper.¹⁾

In het jaar 1937, het jaar, waarin herdacht zal worden, dat een eeuw geleden Dr. Kuiper geboren werd, verscheen eindelijk de eerste dissertatie over Dr. Kuiper!

Het schijnt wel heel vreemd, dat tot dusver niemand het gewaagd — of gewild — heeft Dr. Kuiper, of liever een stuk van Dr. Kuipers leven of werk, tot onderwerp voor een proefschrift te kiezen. De stof is boeiend in de hoogste mate en van het allergrootste belang.

Groen van Prinsterer was in dit opzicht gelukkiger. Reeds tijdens zijn leven verscheen een dissertatie van den bekenden Dr. Daniël Koorders over: De Antirevolutionaire Staatsleer van Mr. Groen van Prinsterer uit de bronnen ontwikkeld (1860). En sindsdien hebben onderscheidene proefschriften over Groen de pers verlaten. We hebben studies over: Kerk en Staat volgens Groen van Prinsterer en over: De godsdienstig-wijsgeerige beginselen van Groen. De jeugd van Groen is nauwkeurig en boeiend beschreven. Allerlei onbekende en interessante feiten over Groen en de verkiezingen van 1871 werden gepubliceerd. Getuigend werd Groens houding t.o.v. de Roomschen. En we zijn nog meer moeis te wachten!

Is het dan niet heel vreemd, dat de machtige figuur van Kuiper nog geen enkelen promovendus zoo geboeid heeft dat hij een proefschrift aan hem ging wijden?

Toch lijkt dit feit vreemder dan het is. De studie van Dr. Kuipers leven en vooral van zijn ideeën en beschouwingen stelt enorm zware eischen.

Daar is allereerst de ontzaglijke omvang van zijn schriftelijke nalatenschap. Wat een werk is 't niet, om alle „Standaards” en „Herauten” alleen maar dóór te lezen.

Bovendien is het uiterst moeilijk den ontwikkelingsgang van Kuipers denken na te speuren. Kuiper wijst de overgangen, de kenteringen daarin niet aan, maar bedekt die veeleer. Alleen scherp nauwkeurig onderzoek kan ontdekken waar nieuwe

gezichtspunten door Kuiper werden gezien, of waar hij een andere richting insloeg, dan die, waarin hij tot dusver koerste.

Grootere moeilijkheid in de Kuiper-studie vormt evenwel Kuipers manier van zeggen en betoogen. Dit klinkt op 't eerste hooren misschien wel wat vreemd. Heeft Kuiper niet den naam van overduidelijk te zijn? Werd hij niet, naar men algemeen beweert, door iedereen begrepen? Kon hij de moeilijkste onderwerpen niet zoo briljant en transparant behandelen, dat zijn hoorders en lezers ze doorschouwden tot in de kern?

Men kan op deze laatste vragen volmondig ja antwoorden en toch van oordeel zijn, dat het moeilijk, zeer moeilijk is na te gaan wat precies, scherp omlijnd, Kuipers opvattingen zijn. Kuiper schreef zoo en sprak zoo, dat zijn volgelingen een helder-totaal-beeld ontvingen van wat hij bedoelde; zoo, dat de hoofdgedachte glashelder werd gezien. Maar wanneer men heel nauwkeurig Kuipers meening omtrent eenig onderwerp wil navorschen, dan moet men eerst door een haag van beelden en vergelijkingen heendringen; dan moet men vervolgens de vele woorden, waarmee hij zijn gedachten tot uitdrukking brengt, voorzichtig wegen en vergelijken, vóór men tot een scherpe begripsomschrijving van Kuipers denkbeelden komen kan. Kuiper bediende zich niet van een strakke, consequente terminologie. En de weelderige, beledende stijl, hoe schitterend en boeiend ook op zichzelf, gepaard gaande met den overvloed van woorden, waarvan Kuiper zich bedient om hetzelfde telkens op andere wijze te zeggen, maken het werkelijk moeilijk zulver te grijpen en weer te geven wat Kuiper eigenlijk bedoelde.

En wat ten slotte het voornaamste is: Kuiper, de volle, veelzijdige Kuiper rijst als een domtoren op uit het vlakke land der gewone menschen en gewone geleerden. Wanneer het waar is, dat men om iemand te kunnen verstaan, hem moet overtreffen, dan is het met de mogelijkheid om Kuiper te doorzien en au fond te kennen wel zeer hachelijk gesteld.

Het is dan ook geen wonder, dat over Kuipers beschouwingen omtrent kerk of staat of wetenschap of wat dan ook, zoo bitter weinig is geschreven. We hebben enkele biografieën, waaronder die van Rullmann ver vooraan staat. We hebben ook de ongelooflijk mooie en waardevolle bibliografie, eveneens van Dr. Rullmann, het onmisbare fundament voor alle Kuiperstudie. Maar verder?... Já, er zijn nog caricaturen, geteekend, twee bundels zelfs, en ook geschreven — ik denk aan wat Prof. Haitjema publiceerde.

En nu is er dan de eerste dissertatie.

Ze is van Dr. Leroy Vogel. Zooals de naam reeds doet vermoeden, is Dr. Vogel van afstamming een Hollander. Hij is geboren in Corsica, in den staat Zuid Dakota van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Dr. Vogel bezocht het Calvin Col-

lijk onder geen beding geschieden. Maar dat neemt niet weg, dat sommige menschen toch wel eens wat minder druk konden loopen. Het komt toch niet zóó zelden voor, dat een jongen zich aan tafel snijdt aan een mes: een klein sneetje in den vinger, dat wat bloedt. De volgenden morgen bij den dokter: „Dokter, moeder heeft me gestuurd, ik heb in mijn vinger gesneden; en nu wou moeder graag, dat u even keek of het geen kwaad kan”. Zoo'n bezoek is overbodig: een verstandige, flinke huismoeder draait er een schoon lapje om en na een paar minuten is alles vergeten. Een ander komt op het spreekuur en vertelt dat hij verkouden is. „Hoest u erbij?” Neen, dat niet. „Voelt u uzelf dan misschien koortsig of hebt u ergens pijn, b.v. op de borst?” Nee, dat ook niet, maar ik ben verkouden, hebt u daar niks voor? Nu vraag ik u even, hoeveel menschen er per winter „gewoon verkouden” zullen zijn. Dat zijn er in ons lieve landje honderdduizenden.

Als nu eens al die menschen zoo deden als die eene van zooveen, wel dan moest de politie erbij te pas komen in den winter, om de file menschen voor het wachlokaal van den dokter wat in orde te houden. En de dokter zou haast geen tijd overhouden, om zijn bedlegerige patiënten, die toch meestal het ergste ziek zijn, thuis op te komen zoeken. Voor deze en dergelijke zaken moet men zijn dokter niet opzoeken, dat kan men zelf gemakkelijk af. En het is ook niet de bedoeling en overeenkomstig den opzet van een ziekenfonds, dat de patiënt zijn dokter op zulk een wijze zou raadplegen. Dat zou ten eerste zulke enorme bedragen aan geneesmiddelen gaan kosten, dat het ziekenfonds onmogelijk meer zou kunnen blijven voortbestaan zonder een flinke premieverhoging in te voeren; maar ten tweede zou een ziekenfonds op zulk een wijze ook totaal verkeerd gaan werken. Dan zou het den menschen alle verantwoordelijkheidsgevoel gaan ontnemen. Ten slotte zou men haast niets meer op eigen verantwoording durven behandelen. Op zulk een wijze zou de geestelijke volkskracht langzaam maar zeker ernstig verzwakt worden!

(Slot volgt.)

P. JASPERSE.

Apost., blz. 243.

blz. 119.

ert ons plotselinge ons leven verschillig zijn, a gaat presen- a afstand, dan dere vozel van worden zijn voorbijgaan of lang de goede zekerd is, zoospanning leve- rt nog naar het

g leeft is gauw rustig, op zijn kinderen, die areeltje dat hij nig interesseert, gezichtseinder in hem is, ont- zijn teenen ga- naar zoo spoedig r vast. Zoo is van den zieke nurw geworden den afloop; zoo gauwer kwaad, er dan iemand es in het dage- wijs voldoende g te verstoren, die een vol- en zetje velen, golven gerust len patiënt. Als wel gefunde- en van de zijde tekten misschien ren, dan mag heel erg tegen- gevoel krijgen, ik niet goed, ik willen hebben, lagen misschien r overstelpende zijn theowater

8) Tekst en Uitleg, De Hand. der Apostelen, 2e druk, blz. 69.

9) Tekst en Uitleg, De Hand. der Apostelen, 2e druk, blz. 154.

1) Die politischen Ideen Abraham Kuipers und seine Entwicklung als Staatsmann. Von Dr. Leroy Vogel; 1937; Buchdruckerei Richard Mayr, Würzburg.

nemen, integendeel. Maar het onnodig 's avonds en ook wel 's nachts waarschuwen, dat is het, waartegen gewaakt moet worden. En dat komt nog herhaaldelijk voor. Dan gaat om 9 uur des avonds de telefoon: „Dokter, wilt u vanavond nog even aankomen bij die en die?” „Ja, wat is er aan de hand, moet het vanavond nog bepaald?” „Nou ik had liever, dat u zoo dadelijk nog even kwam; och, kijk u, mijn zoontje is eigenlijk al een dag of drie-vier niet in orde; hij is nog wel geregeld naar school geweest, maar ik vind maar, dat hij er niet goed uitziet en zooveen kwam er ook nog iemand, die vond, dat de jongen zoo vervallen is. En daarom had ik graag, dat u nog eens even kwam”. Of het volgende gebeurt, wat ik pas van een mijner collega's hoorde, die des nachts om half één opgebeld werd voor iemand, die een keelabces zou hebben: „of dokter het even wou komen insnijden”. Toen de dokter vroeg, wanneer de patiënt ziek geworden was, luidde het antwoord: „dat het nu al een week was, dat hij erge last van dat keelabces had”. Kijk, zulke avond- en nachtboodschappen kunnen vermeden worden; de eerste kan best wachten tot den volgenden morgen en de laatste had toch in die heele week, dat hij ziek was overdag wel eens een moment kunnen vinden om den dokter te waarschuwen. Deze man had veel eerder en dan 's morgens, vóór de dokter de stad inging, op moeten bellen.

In dezelfde richting gaat ook het onnodig dikwijls bezoeken van den dokter. Dit is een euvel, dat haast alleen voorkomt in de ziekenfonds-praktijk, waar de honoreering van den arts niet geschiedt per verrichting. Of men geen enkelen keer in een heel jaar of dat men gedurende een heel jaar elken dag naar het spreekuur zou gaan, het kost er den patiënt toch geen cent meer om. Want op die wijze krijgt de dokter het onnodig druk en wordt hem weer de noodige tijd voor verdere studie en ontspanning onthouden. Elke mensch moet trouwens leeren ook zelf iets te beoordeelen, ook zelf iets aan te durven. Ik weet, dat hieraan een gevaarlijke kant kan zitten, n.l. wanneer menschen al te veel zelf willen afhandelen en dan pas een boodschap naar den dokter sturen als het eigenlijk te laat is. Dat moet natuur-